

שלום וישע רב לכבוד הרה"ג המפורסם מוה"ר ארי' לייבוש טייטלבוים שליט"א

ר"מ בשיבה גדולה דסאטמאר מעורכי קובץ גינת ורדים

במענה לבקשתו שאבוא בכתובים בענין מסורת העופות לעגהארן, שהיה נדפס ע"ז מאמר בקובץ גינת ורדים כסלו תש"פ, מאת הר"ר שמעון אברהם אינדיג שליט"א, ולענ"ד שגה הרבה במאמרו, הן בחלק ההלכה והן בחלק המציאות. לכן אנסה להשיב על דבריו על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון, כדרכה של תורה, ומה' אשאלה מענה לשון שלא אכשל בדבר הלכה, ולא יצא מכשול מתחת ידי בסייעתא דשמיא.

הנה ראשית כל רציתי להעיר, שדבר גדול עשה לנו הכותב הנ"ל, במה שציין מראי מקומות בתשובתו, וס"ת מונחת בקרן זוית, וכל בר ביה רב דחד יומא יוכל לעיין באותן מראי מקומות שציין אליהם, וממש רובם ככולם הם שלא כענין לגמרי, או שכתוב שם ממש להיפך מדבריו. והרבה יותר ממה שכתבתי נשאר בקולמוסי. וכ"א יוכל בעצמו לעיין בכל המראי מקומות שציין אליהם הכותב הנ"ל, ויתווכחו דברי, הצדק אתי אם לא. ובעיקר אבוא לסתור דבריו במציאות הענינים, אשר אין החי יכול להכחיש את החי.

גם רציתי להקדים, הגם כי מי אנכי לבוא בדברים בענין זה, אבל היות שאני עומד כהיום על משמרת השחיטה בהיותי משמש כשו"ב השוחט תמידין כסדרן העופות הרגילים והעופות הלעגהארן, ונתווכחתי במו עיני מציאות הדברים, דלא כהכותב הנ"ל שאינו עומד כהיום אצל השחיטה כלל.

תחלה אבוא על קבלותיו ועל דבריו, במה שהקדים ברשימת הקבלה שיש לו על שחיטה. וכתב שזכה לשמש אצל הגה"ק מקאשוי זצ"ל בעל ברכות שמים ובנו בעל שיח חיים. והנה ידוע לכל שהם היו מקפידים שלא לאכול משו"ב השוחט גם בהמות, והכותב הנ"ל שוחט גם בהמות, ולכן הם לא אכלו מעולם משחיטתו, ולא נתנו לו מעולם קבלה על שחיטה.

וכן מה שכתב שזכה לשמש אצל הרה"ח ר' יצחק מנשה פריעד שו"ב ז"ל, צא ובדוק עד אימתי היה הנ"ל באומנות השחיטה, כי ידוע לכל שהניח סכין השחיטה והפסיק מלשחוט ביום מלאות לו שבעים שנה, והוא שחל"ח בשנת תשע"ד לפ"ק בהיותו בן תשעים ויותר, ולפי זה נמצא שלכה"פ משנת תשנ"ד או קודם לזה, לא שחט עוד. והכותב הנ"ל העיד בעצמו שלא למד אומנות השחיטה רק משנת תשנ"ח ואילך, שאז לא שחט עוד השו"ב הנ"ל כמה שנים, וא"א היה לשמש אצלו. וכמו"כ לגבי מה שכתב ששימש אצל הרה"ח ר' מרדכי לייב היילפרין שו"ב ז"ל, דלפי זכרוני לא שחט עוד בשנת תשנ"ח, כי הכרתי אותו בשנת תשנ"ט ודברתי אתו מעניני שחיטה, ודיבר מזה כדבר העבר מכבר כמה שנים.

ועכ"ח שכוונת הכותב שיש לו קבלה מכל אלו, היינו שדיבר עמהם מפעם לפעם אחת לשמיטה באיזה שאלה, הלזאת קבלה יקרא. אין מקבלים קבלה לא מרבנים ולא משובי"ם כששואלים מהם איזה שאלה, וכ"ש שבקבלה זו אין יכולין לקבוע מסורות העופות למיניהם, ודי למבין.

ועוד יותר מזה שכל מה שכתב הוא מוכחש ממה שהעיד הר"ר הערשל ווייס שליט"א שו"ב למעלה מיובל שנים, (והוא תלמיד משוחטים וותיקים ובפרט להר"ר משה שווארטץ ז"ל והר"ר יצחק מנשה פריעד ז"ל). וכשהראו לו השווארצע קורניש, אמר שעוף זו לא שחט מעולם ואין לו מסורה, ואיני יודע אם יש שוחט

בזמנינו ששחט מיני עופות כמותו, דהיינו הן בהפולטריס והן בבתי השחיטה, דרוב השוחטים שוחטים בבתי השחיטה, ושם שוחטים דווקא הברווילער ולא מין אחר.

וכעת אבוא על סדר דברי הכותב הנ"ל. מה שחידש שם שיש שני מיני לעגהארן, וכל הרואה העוף הזה של דיקאלב, רואה בעליל שאינו נראה בכלל כמו הלעגהארן הישנים. הנה מה אומר ומה אדבר, כאשר **מכחישים השמש בצהרים**. אנכי הרואה במעמד יותר **משלשים איש**, רבנים, שוחטים ובודקים ובעה"ב חשובים, והביאו לפנינו כמה תרגולים מהשני קאמפאניס **הן מדיקאלב והן מהייליין, ולא ראינו שום חילוק ביניהם**, חושבנא דדין כחושבנא דדין. (ואולי לצחוק מכאיב נוכל להגיה בדבריו שמש"כ שרואין "בעליל", צריך להגיה "בעלילה" וד"ל).

מה שכתב שרגלי הלעגהארן עומדין קצת בזקיפה כמו אדם כמו העוף המאלע"י, אין לו שום שייכות עם המציאות, ויכולין להמליץ עליו **'שקר אין לו רגלים'**, ודי בזה.

ומש"כ שהלעגהארן הישן אינו מעופף והלעגהארן של דיקאלב רואים בו שהוא פורח ומעופף, איני יודע מאיזה לעגהארן הישן הוא מדבר, (אולי מדבר מהעיר לעגהארן בעצמו דהיינו ליווארנא במדינת איטאליע שאינו יכול לעוף...). דהתרגול לעגהארן יכול לעוף, דלא לחנם הוא עוף ויש לו כנפיים לעוף בהם ככל התרגולים. וצא ובדוק כשדוחקים הרבה תרגולים בקופסא אחת, מיד שפותחים אותו מעופפים למעלה, **ואין שום חילוק בזה בין הקאמפאניס**.

ומה שכ' שמעופף כמעט כצפור, הוא דמיון בעלמא, **שאני בעצמי ועוד הרבה שוחטים** רואים בקביעות שהם עופפים על גבי הקורות וכדומה לפי סדר התרגולים, אבל כלל וכלל לא **כצפור המעופף למרחוק**. ובדרך צחוק מכאיב, אולי כונתו במש"כ שהלעגהארן הישן אינו מעופף, כונתו ללעגהארן הישן בשעת שינה, או לעגהארן זקן שנתישן ומסוכנת...

ומה שהביא בזה קבלות, כבר כתבתי שקבלותיו אינו כלום. **ולחיפך מבואר בפ' מהרז"ו בויקרא רבה פי"ב, שלעת ערב התרגולים פורחים למקום גבוה להיות שם כל הלילה עיי"ש**. וזהו מה שפ' **רש"י** במס' שבת ל"ה ע"ב 'חזו תרגולין' וכן שם ע"ז ע"ב משום דדיירי אדפי, וכן כ' **הג"ר דוד דייטש** זי"ע על העופות החדשים שאינם תרגולין¹, **דהתרגולין סלקו אקורות ללון**, ואלו יושבים ולנים בעמק, וציין לשני מקומות הללו. וכן הוא בתש' **מהר"ם שי"ק** סי' צ"ט דהעופות החדשים לנים על הקרקע ואינם עזים, וכן כתב על התרי"ג מצות מצוה תע"א: **'אינם יושבים בגבוה כמו התרגול שלנו'**, וכן הוא **בלקוטי חבר בן חיים** שהתרגולין הי' להם **'שוואנג'ס קראפט**. והפלא הגדול שהיה אז בהעופות החדשים שבאו מקאכניא שאפ' גובה אמה לא יכלו לעוף עיי"ש².

וראה במאמרו הנודע של הרה"ג ר' אהרן פריעדמאן שציין להערות ר' נטע צביו ווייס, מקורב למהר"ל דיסקין על גליון העין יעקב בקובץ אוצרות ירושלים לקהל פרושים, קובץ ג' תשס"א, עמוד כ"ג ז"ל. ובזה יכולים להבחין על התרגולים **מקיביריך אשר גאוני בתראי דנו בזה על כשרותם כידוע**, ומזה הסימן יכולים לדעת אם הם תרגולים כשרים, כך שמעתי מפי **אדמו"ר מוהריל"ד מבריסק** בדרך אגב - לא להלכה וד"ל.

²הכותב בעצמו העיד פעם לת"ח אחד לפי תומו מה ששמע מהגה"ק מקאשוי זצ"ל, שעוף המעופף באותו מקום ואינו מעיף למרחוק כצפור, אין זה נקרא עוף המעופף שיהי' בו שינוי, רק כן הוא דרך כל התרגולים לעוף בסביבת מקומו, כ"ז שאינו

מה שפי' אינן מקבלי מרות, דהיינו אגרעס"ו, ולכן רוצה לפסול הלעגהארן שהם אגרעס"ו. זהו טעות, כי אינן מקבלי מרות פירושו שרוצה לחיות לעצמו ביערות ולזון את עצמו ואינו צריך לבה"ב שיזין אותו, וזהו הפי' של תרגונו 'הבר'. אבל אגרעס"ו אינו נכנס כלל בכלל זה, וכבר אמרו חז"ל אין לך עזין שבעופות כהתרגול.

ומה שהביא בשם ספר תורת אביגדור הובא בדרכ"ת סי' פ"ב אות ה', הנה לא הבין מה שכתוב שם. הוא מדבר מבר אווזא, והשאלה שם כיון שרואין שאינו רוצה להיות תחת בעלות, אלא לפרוח ליערות ולהחבא מבני אדם, לכן נכנס בכלל אינן מקבלי מרות, ואין לו שום שייכות לאגרעס"ו, ולמין הלעגהארן כלל וכלל, עיי"ש.

מה שכ' הצוואר ארוך הרבה יותר מכל העופות שאנו אוכלים. איני יודע מפני מה שינה כאן לחלק בין הלעגהארן של דיקאלב לשאר מיני עופות, תחת לחלק בין השני מיני לעגהארן בעצמו לדעתו שיש חילוק רב ביניהם, וכן כלפי הרגלים למה לא מחלק בין שני מיני הלעגהארן לדעתו, להגדיל החילוק המדומה בין שני מיני לעגהארן שאינן קיים במציאות כלל. ובאמת מי ששוחט ברוילערס כמה שנים ובכמה בתי שחיטה, רואה כמה פעמים חילוקים שפעמים הצוואר ארוך יותר מלעגהארן ופעמים הצוואר קצר, ואפשר שזהו אחד מהתוצאות מן החששות שמערבין בהברוילער מיני עופות שאין להם מסורה, א"כ ממילא צריכין לברר על איזה ברוילער עם איזה צוואר קיבל הוא מסורה, וד"ל.

מה שכ' אודות האצבע יתירה שאינו מסודר כמו שאר תרגולים, זה שקר, וכבר כתבתי שאין בזה חילוק בין שני הקאמפאניס של הלעגהארן, אלא שכמובן אינם נראים כמו הברולער'ס, וכולם יש להם רגלים דקות כמו שמתואר בספרים על התרגולים הישינים, וממילא אינו נראה כמו החדשים, שהם יותר עבים. וכמו שנזכר בספר באר היטב עה"ת (לר' ארי' מו"ץ בק"ק מינסק) בהשמטות לפר' שמיני, והשו"מ בתשובתו הנדפס בסוף ספר זכרון אברהם (לר' אברהם אבלי הכהן מראדזין), ובעוד מקומות. אבל בוודאי המבנה של האצבעות הם ג' וא', ואינם יכולין לחלק האצבעות. אמנם יכול "לעמוד" על שני אצבעות כמו הברוילער לזמן מרובה, אבל שני אצבעות אחרונות נופלות מן הצד, ואינן יכולין לתפוס החבל או המקל, כמו שפי' הרמב"ם בפיה"מ על 'חולק אצבעותיו', [וכ"ז מלבד בדיקת הרבנים ע"ז, ואכמ"ל בכ"ז].

מה שכ' שהלעגהארן הישן יש להם אצל הזכרים בכל פעם כרבולת ישר. שקר בפיו, ומילתא דעבידי לגלויי לא משקרי אינשי, וכל דבריו להד"ם. וכבר כתבתי שאני ועוד הרבה אנשים ראו במעמד שלשים שאין שום חילוק בזה בין שני הקאמפאניס, וכן העיד הגה"צ מסענדזשארץ שליט"א בשם אמו שאפי' בביתם טרם המלחמה היו כמה פעמים שהכרבולת היו מתגדלים ונופלים על צדם, וכן העיד הרה"ח ר' זלמן גליק בן הרה"ח ר' לייבעלע ז"ל בשם אמו, ועוד כמה עדויות.

ומה שפלפל מענין הודו כפות, שפירש"י כרבולתו כפולה, והביא בשם ספר הזכרון שפירש לאו דוקא כפולה אלא עבה וכפותה על ראשו עד שנראית ככפולה, והיות שהעתיקו דברי הספר הזכרון הרבה

מע"ף כצפור. ועלובה עיסה שנחתומה מעיד עליה. וגם הודה אח"כ שמימרא זו לא נאמרה על תרגול כלל רק על בר אווז הבר (קאטשקע).

מפרשי רש"י, לכן מסיק דמסתמא זהו כוונת רש"י. הוא ממש הפלא ופלא, שמתחת לקו שם העתיק קטע מספר אבני הן, ובתוך אותו קטע מעתיק הנ"ל דברי רש"י שכ' להדיא בחולין ס"ג ע"א כפי' הנ"ל, **כרבולתו עבה ודומה כמי שכפולה לתוך הראש וכפותה שם.**

אבל לגופה של ענין איני יודע מה מציאה מצא בזה, **מה שמיטה אצל הר סיני**, מפני מה נראה כרבולת הנופל מן הצד כמי שכפולה לתוך הראש, וכן מה שנופלת אינו מפני שעבה אלא מפני שהיא גדולה, וכן אינה כפות לתוך הראש אלא לצדדי הראש. ועכ"ח דהפי' הפשוט הוא שהדוכיפת יש לו כרבולת עבה, ולמעלה באמצעה באורך הכרבולת היא כמו M, ונעשה כפולה מחמת עבותו, ולכן אף שזהו כרבולת חדא, מ"מ דומה כמי שנכפל. אבל מה לזה לכרבולת הלעגהארן שאינו עבה כלל, רק נוטה לצדדין מחמת גדלו.

ומה שכ' באות ז' בנוגע השינוי בהשומן, לית נגר ובר נגר דליפרקיני'....

וכן כל מה שכ' אח"כ מהזילבערנע בראקל, כבר כתבנו לעיל שאינו נוגע להענין כלל, ותמוה איך החי יכול להכחיש את החי. שכבר כתבנו **שהיה אסיפה בבית השחיטה בירדסבארא במעמד רבנים שוחטים בודקים ומשגיחים ובעה"ב יותר משלשים איש**, והביאו תרגומים הן מהיילין והן מדיקאלב, והיו מעיינים בהם ולא היו יכולין לחלק ביניהם כלום, א"כ כל הבנין נפל בבירא, אין כאן בראקל לא של כסף ולא של זהב, רק יש כאן עוף הלעגהארן, אותו העוף שמשמשים הן בהיילין והן בדיקאלב, **ואותו העוף המטיל כל הביצים שכלל ישראל בכל העולם כולו אוכל.**

ומה שכ' בקטע תחת הכותרת, היתר הביצים לא ידעו מאי קאמרי רבנן. **כל דבריו מופרכים הן במציאות והן בהלכה.** מש"כ על המציאות שרובא דרובא מהביצים אינם מהעוף הזה, לכאורה כוונתו מקאמפאני זה, דהלא כל הביצים באים מהמין הלעגהארן, א"כ לשיטתו צריכין לידע מה הם עושים עם הביצים, שהכל מודים שהקאמפאני דיקאלב הוא **מהקאמפאני הכי גדולים למכירת ביצים**, וכל הקאמפאני עומדת אך ורק לגדל ביצים, וא"כ להיכן אזלי כל הני ביצים, האם נמכרים רק לזרוק במחאות ולא לאכילה, אתמהא. חוץ מזה שכבר כתבנו שנתברר לפני כשלושים איש רבנים ושוחטים **שאין שום חילוק בין שני מיני הלעגהארן**, שמבין שניהם יוצאים כל הביצים הנמכרים לאכילה.

ובחלק ההלכה, העיז עוד יותר הכותב לסלף דברי הפמ"ג שפ"ד ס"ק ז' (הוא ציין לס"ק ו', אפשר במכוון), שאפי' באופן שכל הקאמפאנים המוכרים ביצים אין להם עוף במסורה, ג"כ אפשר לאכול הביצים, ובלשונו 'אע"פ שאין אנו אוכלים בהן אנו אוכלין מביציהם' עכ"ל. רחמנא ליצלן מהאי דעתא. ומה שהקיל הפרמ"ג הוא רק ליקח מן השוק ביצים של אווזא ובר אווזא, ואין צריכין לחשוש שמא הוא מהווילדע ענטין, דיש ספק ספיקא דאפי' אם היא מהווילדע ענטין, יש דעות שמותרין. **נמצא שאם אין כאן ספק לא הקיל הפרמ"ג כלל, ואפי' עם הספק לא הקיל אלא בצירוף שיש דעות שמותרין.** אבל כאן לפי שיטתו דהביצים באים מעוף שאין לו מסורה בוודאי, עכ"פ המיעוט שבהם לפי שיטתו, א"כ אין כאן דעות להיתר. ואגב יש לעיין עוד בדברי הפמ"ג שמסיים 'ועוד שאין שכיח שיטילו ביצים בין הבריות', ואפשר שלא הקיל אלא רק כשיש גם צירוף זה, ממילא אפי' לפי דמיונו שרובא דרובא ביצים באים מהיילין, ודיקאלב הוא כמו הווילדע ענטין שאין שכיח שיטילו ביצים בין הבריות, מ"מ עדיין אנו צריכין גם לסניף של הס"ס שצירף הפמ"ג, דליתא בכגון דא, וא"כ לשיטתו אין לו על מה לסמוך לאכול הביצים.

ומה שמסיים אחר שהביא דברי הריב"ש, משא"כ ביצה שהתורה לא חייבה אלא על בדיקת כד וחד הוא היתר גמור לנו כ"ז שיש לנו על מה לתלות. הם דברי בורות ועם הארצות וקלות, **דדבר פשוט הוא דכשיוצאין בבירור מאיזה עוף הביצה בא, ואין לו מסורה, אסור לסמוך על סימני כד וחד, ומכאב מאד שש"ב הצריך להיות ירא שמים מרבים יכתוב כדברים האלו.**

וכל מה שכתבתי הם בבחינת אחת שהם שנים, **לדחות בחדא מחתא גם כל מש"כ הרה"ג מטשאטה שליט"א**, אשר רוב דבריו דחויין ממה שכתבתי בבירור המציאות שהייתי נוכח לה במעמד שלושים איש, רבנים ושובי"ם, ואיך החי יכול להכחיש את החי. אולם היות שראיתי בדבריו איזה חידושים שאינן נכונים, ראיתי להעיר אחת אל אחת.

מה שכ' בשם אדמו"ר הקדוש משינאווא זי"ע אודות הבר אוזות הגדולים, והוא פי' מאסקאווי במשמעות השאלה בסוגריים. לכאורה איני יודע היכן ראה בהשאלה שהמדובר הוא מהמאסקאווי. כי החילוק של מאסקאווי להכשרים אינו בגדלות, ואפשר שבמכוון השמיט תיבת 'הגדולים' בלשון הרה"ק משינאווא. ומובן מאליו שאיני בא לומר דלדעת הרה"ק משינאווא המאסקאווי מותרת, רק שלא מזה המדובר שם.

מה שחידש שם דאם היו רוצין לדון על מסורת העוף דיקאלב היו צריכין להביאן לפני הרבנים במעמד שוחטים מובהקים יר"ש הבקיאים במסורה, ויש להם מומחיות וקבלות מסורת טהרה, **לא מצינו בכל הפוסקים שהשוהט יש לו משפט הבכורה בענין מסורות**, רק כל מי שיש לו בקיאות בעופות יכול להעיד על מסורה כמו שכתוב בש"ך סי' פ"ב ס"ק א' בשם רש"ל.

ומה שכ' להביא הלעגהארן ביחד עם העוף דיקאלב, ע"ז אומר אני בוודאי אם היו חילוקים היו הרבנים דנים לשמוע איזה תרנגול היו אוכלים, וכבר נודע מעדיות שונות **שהלעגהארן יש לה כרבולת גדול, וממילא אילו היה הכרבולת של ההייליין קטן היו צריכים לדון על ההייליין**, אבל כל זה רק אם יש חילוקים, אבל למעשה הרי שאין שום חילוקים אלא שהם משני קאמפאניס, וכל העולם אוכלים מהביצים שלהם, אז שוב אין על מה לדון, ושניהם שווים בהידורן.

וכל מה שכ' אח"כ כבר נדחו מדברי דלעיל.

אבל ע"ז לא אוכל להתאפק, להעיר על מה שכ' בעת שכמה קולות וקלקולים יש על עוף זה אפי' לשיטתם. שזהו סתם הוצאת ש"ר בלי שום הוכחה וראי' ואין לו שום אחיזה במציאות, ואדרבה כל השו"ב ובודקים משתוממים גם על ההידורים בטריפות ובמליחה שיש בתרנגול הלעגהארן³.

³ והנני להעתיק מכתב מהרבנים הגאונים עמודי ההוראה שאך יצא לאור, וכמדומה שבאמת אין צריך להוסיף על זה כלום. באנו בזה בקושט דברי אמת אודות העופות המהודרים של המפעל "תרנגול" שנתייסדה ומתנהלת תחת הרבנים שליט"א ונשחטים תחת השגחתינו המלאה, שהם מזן לעגהארן טהור הידועים ומפורסמים בהידורם הגדול, ותלי"ת שכבר זה מן רב ששוחטים אותם לרבבולת לשם ולתפארת.

והנני בזה להעיד, שלא היה בהם שום ריעותא וחשש כל דהו של מכה ומוגלא וכדו ואינו אלא טעות ושקר מוחלט, ואדרבה כשרותם ומסורתם ברורים בתכלית הכשרות וההידור.

וכמובן שבאנו כאן רק למבקשי האמת, וכ"ז לא יועיל כלל לאלו אשר השקר נר לרגלם, ומנסים בכל טעדיקי להטיל דופי בעופות הנ"ל המהודרים ביותר, בדברי הבל ורעות רוח, בדברים שאין להם שום ידיעה לא בהלכה ולא במציאות, ויסכר פי דוברי שקר.

ומה שהרעיש אודות ששמע שיש רבנים שהוציאו לעז על עופות שכל בית ישראל אוכלים זה שבעים שנה בדברים שאין הדעת סובלת. ירגיע את עצמו, שהעוף הזה לא הגיע לארה"ב מקודם שנת תדש"ב, ואפי' אח"כ נתאחר עד שנתפשט, ואין המדובר משבעים שנה, וכל הדברים בזה הם דאקומענטירט מהקאמפאני, ויכולין לפנות להמעוררים ליתן להם מקום לברר הדבר היטב, כמו שהרעיש למה לא נותנין מקום להמעוררים על הלעגהארן לברר הדבר היטב. וכאן המקום לצעוק, למה כשגדולי ישראל נתעוררו בשאלה חמורה על העופות הברוילער'ס, צועקין הוצאת לעז מקודם שיפנו למעוררים ליתן להם מקום לברר הדבר היטב.

וכן כל מה שכ' בענין טריפות הם דברי הבל, לא מצאנו בשו"ע ובפוסקים שמכה בכרבולות נעשה טריפה, (אפי' כשיש מוגלא אפשר לדון אם צריכין לבדוק העצם של הגלגולת, עיי' שו"ת חת"ס סי' נ"ח נ"ט, ועי' פת"ש סי' ל' ס"ק ד' דהחמיר דווקא שם דקרא הכרבולת לגמרי), אבל כ"ז אינו נוגע לענינינו דנתברר דהשוטים טעו ואני בתוכם, וסברו על צואה שהיא מוגלא, וליתר שאת נבדקו כמה גלגולת, ונתווכחו לראות שהמכות לא הגיע בכלל להראש.

ובזה אסיים למען האמת והצדק
הכו"ח ליל שישי וארא אל האבות
חנני' יום טוב (ליפא) ענגיל
שו"ב

ועל כגון דא נאמר יאכלו עניים וישבעו ויחי לבבכם לעד

ולרא' בעה"ח לאות אמת וצדק חודש טבת תש"פ לפ"ק

הק' משה מנחם טירנויער	הילל וויינבערגער	עזריאל מאיר חיים קאהן
דומ"ץ ור"מ סאטמאר מאנטריאל	אבד"ק סערדיהאלי יו"ר בי"ד המיוחד לעניני כשרות התאחדות הרבנים דארה"ב וקאנאדא	אבד"ק סענדזשארץ

גם אני מצטרף לדברי הרבנים הגאונים הנ"ל לגודל חשיבת הענין

וע"ז בעה"ח ג' לסדר בצאנינו ובבקרינו נלך תש"פ לפ"ק

יקותיאל יהודה פילאפף

חבר הבד"ץ דקיט"ל סאטמאר

ג"א מצטרף להרבנים הגאונים שליש"א שליט"א בעלי המכשירים של המפעל החשוב תרגול, אשר ב"ה הצליחו להביא לתוך בני ישראל תרגולים עם מסורת טהרה ברורה לשביעת רצון המהדרים והמדקדקים בכשרות, ומה שיש שהוציאו לעז עליהם, בכל מיני פטופטי דברים, אינם אלא דברי הבל שקר ורעות רוח, ויש בהם עלבון התורה ולומדיה, ואדרבה יראי השם וחושבי שמו בוודאי יביאו לתוך בתיהם בשר עופות המהודרים הללו, שנקיים מכל חשש ופקפוק, והם כשרים ומהודרים על צד היותר טוב הן במסורה והן בכשרות, כידוע כ"ז למבקשי האמת והצדק.

ישראל דוד הארפענעס

אבד"ק ישראל והזמנים

מח"ס ישראל והזמנים, נשמת שבת, ושא"ס